

УДК 330.341.1:671.1

О. М. Денисюк,

д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансового контролю і аналізу
Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, м. Вінниця

АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

O. Denysyuk,

Ph.D., associate professor, head of financial control

and analyses department of Vinnytsia Institute of Trade and Economics KNUTE, Vinnitsa

ANALYSIS OF OPERATING EXPENSES OF ENGINEERING ENTERPRISES OF VINNYTSIA REGION

У статті проведено аналіз операційних витрат підприємств машинобудівного комплексу Вінницького регіону. За складної економічної ситуації ще більш гостро постає проблема управління витратами машинобудівних підприємств, інформаційним забезпеченням якого є дані аналізу різних аспектів витрат. У результаті аналізу встановлено, що машинобудування є вразливим до зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, які посилилися в період кризи, а саме: падіння попиту на продукцію власне машинобудування та суміжних галузей, проблеми із повноцінним кредитуванням операційної діяльності машинобудівних підприємств, застарілість технологічних розробок у галузі машинобудування у порівнянні із зарубіжними аналогами, а тому виготовлена продукція машинобудівних підприємств є матеріаломісткою та енергомісткою.

The article analyzes the operating expenses of machine-building enterprises of Vinnytsia region. During difficult economic situation even more acute problem of cost management engineering companies, information which is data analysis of various aspects of the cost. The analysis found that engineering is vulnerable to external and internal factors influence, which intensified during the crisis, namely the decline in demand for private engineering and related industries, problems with full lending operations engineering companies, outdated technological developments in engineering compared with foreign counterparts, and therefore made products engineering companies are resource-and energy-intensive.

Ключові слова: операційні витрати, Вінницька область, машинобудування, матеріальні витрати, оптимізація.

Key words: transaction costs, Vinnytsia region, mechanical engineering, material costs, optimization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Результати господарювання будь-якого економічного суб'єкта в значній мірі визначаються системою управління, яка повинна забезпечувати економічну незалежність та самостійність суб'єкта, його конкурентоздатність та стабільне позиціонування себе на ринках. Вирішити проблематику вискоєфективного розвитку та прогресивного зростання національних підприємств можливо шляхом поліпшення менеджменту, що спрямований на витрати підприємства, особливо від операційної діяльності.

На підставі відомостей про обсяг, структурний склад витрат, їх розподілення в часі управлінський апарат може оцінити на скільки ефективно витрачаються у виробництві ресурси,

проконтролювати кількісні та якісні параметри та показники, коригувати виробничий процес, ухвалювати виважені рішення. Водночас витрати — це комплексний, агрегований показник, що слугує для відображення особливостей функціонування галузей, окремих підприємств або його окремих підрозділів.

Однією з найбільш важливих за своїм бюджетоутворюючим та стратегічним значенням для країни є галузь машинобудування. Роль машинобудівної галузі в економічному розвитку країни визначає також її обслуговуюча функція в усіх міжгалузевих комплексах — паливно-енергетичному, агропромисловому, будівельному, лісовиробничому тощо; участь у територіальному поділі праці (внутрішньодержавному та міждержавному) [3]. Саме від час-

тки машинобудівної продукції в експортному секторі залежить статус країни, її місце в міжнародних економічних інтеграційних процесах. Водночас Україна має сприятливі передумови для розвитку цієї галузі виробництва. Це обумовлено наявністю металургійної бази, значними промислово-виробничими фондами, великою кількістю трудових ресурсів, потужною науково-дослідницькою базою. Створюючи найактивнішу частину основних виробничих фондів — знаряддя праці, машинобудування істотно впливає на темпи й напрями науково-технічного прогресу в інших галузях господарства, зростання продуктивності праці, інші показники, що визначають ефективність виробництва [2]. Машинобудування виступає матеріальним базисом технічного переозброєння національної економіки. Витрати у галузі машинобудування мають схожий алгоритм формування як і в інших галузях, проте мають специфічну структуру, середньогалузеві значення, що обумовлюється: специфікою випущеної продукції; технологічними особливостями виробництва; постійним пошуком інноваційних рішень, які потребують не лише виконання науково-дослідних робіт, але перебудову технологічного процесу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у наукові розробки та дослідження з питань обліку, аналізу та управління витратами було зроблено такими вітчизняними та зарубіжними вченими: Пушкарем М.С., Давидовичем І.Є., Чернелевським Л.М., Палієм В.Ф., Мішиним Ю.А., Аткинсоном Є.А., Друрі К., Добровським В.М., Нападовською Л.В., Кужельним М.В., Сопко В.В., Петрик О.А., Врублевським М.Д., Рудницьким В.С., Осадчим Ю.І., Бондарем М.І. та іншими.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є виявлення тенденцій зміни операційних витрат підприємств машинобудівного комплексу Вінницької області.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Машинобудівні підприємства стоять на вершині промислової структури кожної країни, адже виробляють готовий продукт з сировини та напівфабрикатів багатьох суміжних галузей. Для більшості розвинених країн світу машинобудування — це стратегічно необхідна галузь, адже забезпечує економічне зростання, зайнятність, розвиток науки та техніки. Однак, за

умови кризи, падіння виробництва може призвести до стагнації в усіх галузях, які постачають свої продукти на машинобудівні підприємства [2].

За складної економічної ситуації ще більш гостро постає проблема управління витратами машинобудівних підприємств, інформаційним забезпеченням якого є дані аналізу різних аспектів витрат.

Здійснивши огляд вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, дійшли висновків, що поняття "витрати" є досить неоднозначним і можна виокремити як мінімум три концепції щодо їх тлумачення:

- економічна (передбачає розуміння витрат з позиції раціонального споживання виробничих ресурсів та досягнення максимального прибутку);

- бухгалтерська (являє собою ідентифікацію витрат за результатами документального оформлення господарських операцій);

- податкова (визначає ті види витрат, які враховуються при обчисленні суми податку на прибуток).

Останній підхід до тлумачення витрат дещо втратив свою актуальність для вітчизняних підприємств, оскільки із внесенням змін до законодавства, бухгалтерський та податковий облік були наближені, а за основу визначення податку на прибуток було взято бухгалтерський підхід формування фінансового результату.

У рамках даного дослідження за основу було обрано визначення витрат, наведене у ПСБО 16 "Витрати": "Витрати — це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу [4].

Необхідною запорукою ефективного планування, обліку, аналізу, контролю та управління витратами в цілому є їх обґрунтована класифікація, тобто розподілення витрат на певні класи із урахуванням загальних критеріїв та об'єктивних зв'язків між ними.

У межах основної поточної діяльності підприємства виокремлюють: операційні, фінансові та інвестиційної витрати. Для машинобудівних підприємств, як і для промисловості в цілому, найбільшу питому вагу становлять операційні витрати. В свою чергу, операційні витрати можна згрупувати за статтями калькулювання чи елементами (економічно однорідні витрати). Отож, за нормами П(С)БО 16 "Витрати" операційні витрати поділяють наступним чином в розрізі елементів: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на

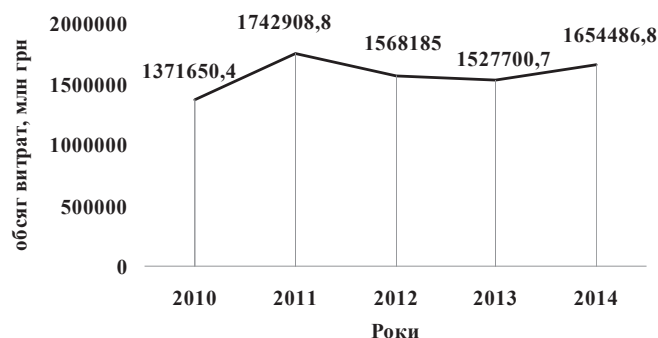

Рис. 1. Аналіз динаміки операційних витрат підприємств промисловості України за 2010–2014 рр., млн грн.

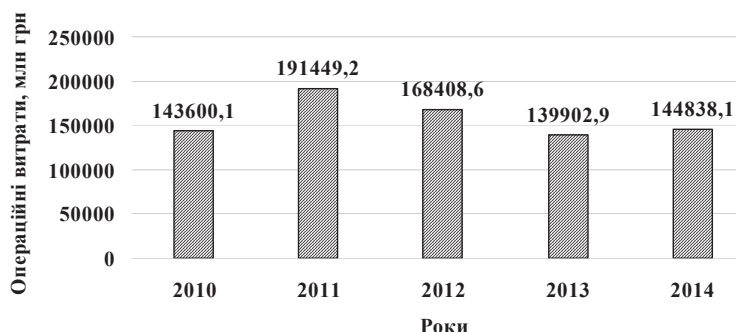

Рис. 2. Аналіз динаміки операційних витрат підприємств машинобудівної галузі України за 2010–2014 рр., млн грн.

соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати, а в розрізі статей — собівартість продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

На основі статистичних даних Державної служби статистики України [1], було досліджено динаміку операційних витрат промислових підприємств за 2010–2014 роки, яка представлена на рисунку 1.

Як видно з рисунка 1, максимального показника операційні витрати промисловості досягли у 2011 році — 1 742 908,8 млн грн., а мінімального — 2010 році — 1 371 650 млн грн. У 2012–2013 рр. спостерігається скорочення операційних витрат, проте вже в у 2014 році їх обсяги зросли до позначки 1 654 486,8 млн грн., тобто відносно 2011 року відбулося скорочення на 5,1%, а відносно 2010 року зростання на 20,6%.

Оскільки тенденції розвитку окремих галузей промисловості є непропорційними, то переносити загальний тренд розвитку промисловості недоцільно, а тому слід проаналізувати окремо операційні витрати машинобудівних підприємств (рис. 2).

Як і для промисловості в цілому, піковою точкою у динаміці операційних витрат підприємств машинобудування став 2011 рік 191 449,2 млн грн., а у 2014 році має місце їх спад на 24,34% до 144 838 млн грн.

Тенденції скорочення операційних витрат можна пояснити низкою причин:

- вдосконалення виробничо-технологічного процесу, його автоматизація, поліпшення структури основних та оборотних активів, підвищення продуктивності праці, збільшення обсягів реалізації і відповідно скорочення частки постійних витрат у собівартості;

- скорочення натуральних обсягів виробництва продукції машинобудування, внаслідок падіння попиту та інших зовнішньоекономічних причин;

- погіршення якості продукції машинобудування та сервісного обслуговування клієнтів, вдосконалення асортименту продукції через відмову від випуску дорого вартісної продукції та ін.

Таблиця 1. Аналіз динаміки операційних витрат підприємств машинобудівної галузі Вінницької області за 2010–2014 рр., тис. грн.

Підприємство	Роки					Абсолютне відхилення, тис. грн.			
	2010	2011	2012	2013	2014	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	26290	29123	33036	36002	50907	2833	3913	2966	14905
ПАТ «Калинівське районо підприємство «Агромаш»	2845	3189	854	828	399	344	-2335	-26	-429
ПАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод ім. Кірова»	21158	25055	11992	17130	14090	3897	-13063	5138	-3040
ПАТ «Автоелектроапаратура»	4160	6519	16391	2985	2414	2359	9872	-13406	-571
ПАТ «ПлазмаТек»	55000	116829	144827	247319	394323	61829	27998	102492	147004

Таблиця 2. Структура витрат підприємств машинобудівної галузі Вінницького регіону за період 2011–2014 рр., %

Підприємство	2011					2012					2013					2014				
	Матеріальні затрати, %	Витрати на оплату праці, %	Відрах. на соц. Заходи, %	Амортизація, %	Ін. операційні, %	Матеріальні затрати, %	Витрати на оплату праці, %	Відрах. на соц. Заходи, %	Амортизація, %	Ін. операційні, %	Матеріальні затрати, %	Витрати на оплату праці, %	Відрах. на соц. Заходи, %	Амортизація, %	Ін. операційні, %	Матеріальні затрати, %	Витрати на оплату праці, %	Відрах. на соц. Заходи, %	Амортизація, %	Ін. операційні, %
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	67,92	15,63	5,81	2,45	8,19	69,16	15,44	5,58	2,95	6,87	64,31	17,26	6,04	3,16	9,23	65,78	14,69	6,02	15,03	33,42
ПАТ «Калинівське районо підприємство «Агромаш»	55,96	11,52	4,53	1,29	26,70	56,45	17,98	6,91	2,39	16,27	44,83	26,43	9,99	2,26	16,49	50,00	20,40	6,02	15,03	8,42
ПАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод ім. Кірова»	45,83	27,18	14,74	6,63	5,62	50,84	23,08	10,81	2,95	8,54	51,29	20,27	9,62	5,07	13,74	47,19	18,80	20,45	10,45	6,91
ПАТ «Автоелектро-апаратура»	36,22	18,79	7,19	18,55	18,80	41,15	20,05	7,52	21,01	10,27	48,16	18,04	6,68	11,84	15,28	29,25	16,29	6,02	15,03	33,42
ПАТ «ПлазмаТек»	62,80	9,79	3,69	4,54	19,18	67,34	8,81	3,27	3,87	16,71	64,25	9,88	3,63	3,44	18,80	59,10	9,32	3,59	3,77	24,22

Машинобудівний комплекс Вінниччини має всесвітнє визнання та навіть за умов економічної кризи продовжує підтримувати свій авторитет, надаючи споживачам якісну продукцію.

Для даного дослідження було обрано найбільш значимі для Вінницького регіону підприємства машинобудівного комплексу: ПАТ "Барський машинобудівний завод", ПАТ "Калинівське районне підприємство "Агромаш", ПАТ "Могилів Подільський машинобудівний завод ім. Кірова", ПАТ "Автоелектроапаратура" та ПАТ "ПлазмаТек".

У таблиці 1 представлено динаміку операційних витрат вищезгаданих підприємств за останні 5 років.

Дослідивши таблицю 1, дійшли висновку, що для ПАТ "Барський машинобудівний завод" та ПАТ "ПлазмаТек" є характерною стабільна тенденція до росту обсягів операційних витрат. ПАТ "Калинівське районне підприємство "Агромаш" навпаки з кожним роком скорочувало витрати операційної діяльності: в 2012 році відносно попереднього року відбулось суттєве зменшення на 2335 тис. грн., що обумовлено скороченням обсягів виробництва.

ПАТ "Могилів-Подільський машинобудівний завод ім. Кірова" також починаючи з 2011 року реалізує заходи щодо зменшення операційних витрат, і вже у 2012 році вони знизились на 13063 тис. грн. Проте у 2013 році витрати знову зросли на 5138 тис. грн.

Щодо підприємства ПАТ "Автоелектроапаратура", то зниження їх витрат відбулось тільки у 2013 році, але воно було суттєвим на 13406 тис. грн., а у 2014 році зниження було на 571 тис. грн.

Таблиця 3. Порівняльна структура витрат західних автомобільних компаній за 2010–2014 рр., млн євро

Витрати	2010	2011	2012	2013	2014
«Renault»					
Витрати на продукцію	30620	34759	34092	33611	33310
Витрати на науково-дослідну роботу	1834	2027	1,915	1,812	1721
Адміністративні витрати	4605	4751	4534	4267	4415
Інші операційні витрати	661	231	831	1498	606
«Mercedes-Benz»					
Витрати на продукцію	74988	81,023	88,821	92,855	101688
Витрати на науково-дослідну роботу	3476	4,174	4,179	4,205	4532
Адміністративні витрати	3474	3,855	3,974	3,188	3329
Інші операційні витрати	660	1381	291	399	1160
PSA «Peugeot Citroën»					
Витрати на продукцію	62454	148064	160387	166361	171426
Витрати на науково-дослідну роботу	149,6	222,3	239,6	254	257
Адміністративні витрати	214,4	510,6	569,9	600,2	663,2
Інші операційні витрати	62,8	58,2	102,7	111,6	121,7

Наступним етапом у аналізі операційних витрат є аналіз їх структури. Показники таблиці 2 відображають перш за все вразливість галузі машинобудування до зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, які посилювалися в період кризи, а саме:

1) падіння попиту на продукцію власне машинобудування та суміжних галузей. Падіння попиту обумовлено кризовими явищами, зростання цін на продукцію та зменшення доходу громадян;

2) проблеми із повноцінним кредитуванням операційної діяльності машинобудівних підприємств. Внаслідок складної політичної, економічної, фінансової ситуації багато суб'єктів господарювання не впевнені у власній платоспроможності, внаслідок цього ігноруються можливості додаткового залучення кредитів для технічного переобладнання, що може бути передумовою скорочення витрат операційної діяльності;

3) застарілість технологічних розробок у галузі машинобудування у порівнянні із зарубіжними аналогами, а тому виготовлена продукція машинобудівних підприємств є матеріаломісткою та енергомісткою.

Як показують дані таблиці 2, питома вага окремих п'яти елементів витрат є вкрай нерівномірною як по підприємствах та і в межах років. Однак, традиційно найбільшу питому вагу займають матеріальні витрати, відсоток яких у собівартості продукції підприємств коливається від 32 до майже 70 відсотків, що пояснюється:

перш за все, відповідною ціною пропозицією на ресурсних ринках, нормами витрачання виробничих ресурсів на машинобудівних підприємствах, ефективність діючої системи контролю в межах суб'єкта господарювання.

Для порівняння структури операційних витрат вітчизняних машинобудівних підприємств доцільно їх зіставити із даними західних компаній. Структура витрат операційної діяльності західних компаній машинобудування представлена у таблиці 3.

Як видно із даних таблиці 3, витрати операційної діяльності на Заході класифікуються за іншими статтями: витрати на продукцію, витрати на науково-дослідну роботу, адміністративні витрати, інші операційні витрати.

Найбільшу питому вагу у структурі операційних витрат західних компаній посідають витрати на продукцію, проте значною є питома вага витрат на науково-дослідну роботу, що дозволяє цим компаніям постійно вдосконалювати свою продукцію.

Серед досліджених закордонних виробників автомобілів лідером за витратами на науково-дослідні роботи та витрати на збут залишається компанія PSA "Peugeot Citroën".

За умов посилення конкурентної боротьби та "технологічної війни" як вітчизняні, так і закордонні виробники намагаються додати технологічних переваг, відшукати альтернативні джерела ресурсів.

Важливим етапом аналізу витрат операційних підприємств Вінницького регіону є оцінка ефективності їх формування, яку можна визначити співвідношенням величини понесених операційних витрат та отриманого прибутку або ж доходу. Основними показниками, які необхідно визначити в ході такого аналізу є рівень витрат операційної діяльності, витратовіддача та рентабельність витрат. Результати розрахунків наведено у таблиці 4.

Дані таблиці 4 свідчать, що рівень витрат досліджуваних підприємств суттєво відрізняється для аналізованих підприємств. Так, у ПАТ "Барський машинобудівний завод" рівень витрат за 6 років зріс із 37% до 52 %, а у ПАТ "Плазма-тек" із 35% до 78%, що беззаперечно є негативним індикатором операційної діяльності. Для ПАТ "Могилів-Подільський машинобудівний завод ім. Кірова" є характерною обернена тенденція до зменшення рівня витрат із 70% до 40%.

Рентабельність операційних витрат характеризує прибутковість операційних витрат.

Таблиця 4. Аналіз ефективності операційних витрат підприємств машинобудівної галузі Вінницького регіону за 2010–2014 рр.

Показник	2010	2011	2012	2013	2014
ПАТ «Барський машинобудівний завод»					
Чистий товарооборот, тис. грн.	69483	74049	81530	71688	96084
Сума операційних витрат, тис. грн.	26290	29123	33036	36002	50907
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	3093	3189	3758	2080	4999
Рівень витрат операційної діяльності, %	37,84	39,33	40,52	50,22	52,98
Витратовіддача, %	264,29	254,26	246,79	199,12	188,74
Рентабельність операційних витрат, %	11,76	10,95	11,38	5,78	9,82
ПАТ «Калинівське районне підприємство Агромаш»					
Чистий товарооборот, тис. грн.	7802	8271	5152	4446	3078
Сума операційних витрат, тис. грн.	2845	3189	854	828	399
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	4	-21	-186	-406	-163
Рівень витрат операційної діяльності, %	36,47	38,56	16,58	18,62	12,96
Витратовіддача, %	274,24	259,36	603,28	536,96	771,43
Рентабельність операційних витрат, %	0,14	-0,66	-21,78	-49,03	-40,85
ПАТ «Могилів Подільський машинобудівний завод ім.Кірова»					
Чистий товарооборот, тис. грн.	30017	29231	46238	58481	28364
Сума операційних витрат, тис. грн.	21158	25055	11992	17130	14090
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	-574	1724	626	2611	-6287
Рівень витрат операційної діяльності, %	70,49	85,71	25,94	29,29	49,68
Витратовіддача, %	141,87	116,67	385,57	341,40	201,31
Рентабельність операційних витрат, %	-2,71	6,88	5,22	15,24	-44,62
ПАТ «Автоелектроапаратура»					
Чистий товарооборот, тис. грн.	11440	14966	13530	8908	6811
Сума операційних витрат, тис. грн.	4160	6519	16391	2985	2414
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	-731	-935	-2574	-576	491
Рівень витрат операційної діяльності, %	36,36	43,56	121,15	33,51	35,44
Витратовіддача, %	275,00	229,58	82,55	298,43	282,15
Рентабельність операційних витрат, %	-17,57	-14,34	-15,70	-19,30	20,34
ПАТ «Плазматек»					
Чистий товарооборот, тис. грн.	156069	218367	290410	362396	508803
Сума операційних витрат, тис. грн.	55000	116829	144827	247319	394323
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	16308	23440	38427	69386	141988
Рівень витрат операційної діяльності, %	35,24	53,50	49,87	68,25	77,50
Витратовіддача, %	283,76	186,91	200,52	146,53	129,03
Рентабельність операційних витрат, %	29,65	20,06	26,53	28,06	36,01

Серед досліджуваних підприємств стабільно прибутковими є ПАТ "Плазматек" та ПАТ "Барський машинобудівний завод".

Отож, маємо зазначити, що в цілому машинобудівна галузь Вінницького регіону потребує суттєвого удосконалення системи управління

витратами, зокрема в напрямку коригування обсягів та структури витрат.

Протягом тривалого часу вважалося, що основною метою управління будь-якими витратами є їх мінімізація. Безумовно, низький рівень витрат може забезпечити підприємству на ринку певні

конкурентні переваги, досягти більш високих розмірів прибутку, підвищити свою ліквідність та платоспроможність. Проте варто пам'ятати, що непланомірне зниження рівня витрат може призвести і до негативних наслідків, а саме: зменшення обсягу товарообороту, погіршення якості продукції та втрата довіри споживачів, погіршення сервісного обслуговування клієнтів, а як, наслідок, зниження іміджу та втрата позицій на ринку [3].

Для оптимізації обсягу операційних витрат доцільно зменшувати ті статті, які мають найбільшу питому вагу у загальній величині витрат. Раціональним буде мінімізувати перш за все собівартість реалізації та витрати на збут (при збереженні якості машинобудівної продукції та процесу обслуговування покупців).

Як свідчать проаналізовані дані західних компаній, за кордоном також постає проблема оптимізації матеріальних витрат у галузі машинобудування, що відбувається наступним чином:

1) зменшення витрат при проектуванні та розробці нової продукції;

2) оптимізація використання металу при виробництві машинобудівної продукції.

В якості заходів оптимізації витрат операційної діяльності доцільно здійснювати:

— пошук надійних постачальників виробничих ресурсів;

— удосконалення асортименту машинобудівної продукції, що випускається;

— вдосконалення організації праці та збутової діяльності;

— підвищення продуктивності праці;

— максимальне залучення додаткових доходів від вільних активів (оренда площ, які не використовуються в даний момент суб'єктом господарювання, що принесе додатковий дохід, і в той же час зменшить затрати на утримання цих приміщень чи обладнання);

— перманентний контроль за витратами підприємства;

— підвищення ефективності внутрішнього управління витратами на основі своєчасного та якісно проведеного аналізу.

ВИСНОВКИ

Отож, при управлінні витратами керівники машинобудівних підприємств стикаються із низкою проблем, до того ж в ході реалізації управлінської діяльності повинен застосовуватись різного роду економіко-технологічний інструментарій. Застосування такого інструментарію буде ефективним за наявності відповідного інформаційного забезпечення. Саме результати аналізу операційних витрат є тими необхідними

інформаційними ресурсами без яких управління буде неефективним. За результатами аналізу операційних витрат машинобудівних підприємств вінницького регіону було встановлено, що немає чіткої стабільної динаміки їх зміни, у їх структурі переважають матеріальні витрати, а прибутковість є на досить низькому рівні або ж взагалі відсутня. В цілому машинобудівні підприємства Вінницького регіону є досить перспективними, проте слід першочергово провести оптимізацію їх витрат, що призведе до зростання їх рентабельності. Наголошуємо саме на оптимізації витрат, а не скороченні їх обсягів, тобто слід виявити непродуктивні витрати, оскільки вони негативно впливають на фінансові результати та в цілому на ефективність господарювання.

Література:

1. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>

2. Дробязко С.І. Аналіз структури витрат машинобудівного підприємства / С.І. Дробязко // Сборник научных трудов "Вестник НТУ "ХПИ": Технічний прогрес та ефективність виробництва, 2010. — № 8. — С. 47—54.

3. Макалюк І.В. Економіко-математичне моделювання оптимізації транзакційних витрат машинобудівних підприємств / І.В. Макалюк // Бізнес Інформ. — 2014. — № 2. — С. 127—131.

4. П(С)БО 16 "Витрати" (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу до джерела: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

5. Статистична служба Європейського союзу (Євростат) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

References:

1. The official site of Department of Statistics in the Vinnitsa region (2015), available at: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua> (Accessed 20.09. 2015).

2. Drobiazko, S.I. (2010), "Analysis of the cost structure engineering enterprise", Sbornik nauchnykh trudov "Vestnyk NTU "KhPY", vol. 8, pp. 47—54.

3. Makaliuk, I. V. (2014), "Economic modeling optimization of transaction costs engineering companies", Biznes Inform, vol. 2, pp. 127—131.

4. Ministry of Finance of Ukraine (1999), "Position Accounting Standard 16 "Expenses", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (Accessed 20.09. 2015).

5. The official site of Europa Union (2015), available at: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> (Accessed 20.09. 2015).
Стаття надійшла до редакції 01.11.2015 р.